

Чуприна Ангеліна Тимурівна

адвокат, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення

інноваційного розвитку НАПрН України

ORCID 0000-0001-6114-0419

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТИМУЛЮВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СТАРТАПАМИ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ЕНЕРГЕТИКУ

Робота присвячена аналізу міжнародно-правових механізмів стимулювання впровадження стартапами екологічних інновацій в енергетичний сектор. Розглянуто досвід ЄС у формуванні комплексних правових та фінансових інструментів, зокрема Європейського кліматичного закону, пакету «Fit for 55», програм «Горизонт Європа» та EIC Акселератор. Висвітлено роль правил державної допомоги ЄС (CEEAG) та діяльності міжнародних фондів (GCF, GEF) і венчурних інвесторів у підтримці «чистих» технологій. Підкреслено значення імплементації цих практик для України з огляду на її прагнення до енергетичної незалежності та інтеграції в європейський енергетичний простір.

Ключові слова: міжнародне право, енергетичні стартапи, екологічні інновації, ЄС, CEEAG.

Chupryna Anhelina

Barrister, Research Assistant of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

ORCID 0000-0001-6114-0419

INTERNATIONAL LEGAL ASPECTS OF PROMOTING THE IMPLEMENTATION OF ENVIRONMENTAL INNOVATIONS IN THE ENERGY SECTOR BY STARTUPS

The article examines the international legal mechanisms for promoting the implementation of environmental innovations in the energy sector by startups. It analyzes the EU's experience in establishing comprehensive legal and financial tools, including the European Climate Law, the "Fit for 55" package, the Horizon Europe programme, and the EIC Accelerator. The study highlights the

role of the EU State Aid Rules (CEEAG) and the activities of international funds (GCF, GEF) as well as venture investors in supporting clean technologies. The importance of implementing these practices in Ukraine is emphasized in view of its objectives of achieving energy independence and integration into the European energy market.

Keywords: international law, energy startups, environmental innovations, EU, CEEAG.

Роль держави у стимулюванні інноваційного розвитку має визначальне значення. Вона виконує функції не лише регулятора, але й активного рушія змін, формуючи сприятливі умови для впровадження та поширення новітніх технологій.

Світова практика свідчить про існування широкого спектра механізмів підтримки енергетичних стартапів, які за умови належної адаптації можуть ефективно застосовуватися у вітчизняних реаліях.

Зокрема, Європейський Союз посідає провідні позиції у створенні комплексних правових і фінансових інструментів сприяння інноваціям, особливо в енергетичному секторі, що становить важливу складову Європейського Зеленого Курсу (European Green Deal) [1].

14 червня 2021 року набув чинності Європейський кліматичний закон, яким закріплено ціль ЄС щодо зменшення обсягів викидів парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Вже за місяць, з метою досягнення цієї амбітної мети, Європейська Комісія представила пакет законодавчих ініціатив «Fit for 55». Його ухвалення спрямоване на комплексне оновлення політик ЄС у сферах клімату, енергетики, транспорту, землекористування та оподаткування [2].

Серед ключових інструментів у цій сфері особливе місце посідає Програма «Горизонт Європа» (Horizon Europe) — найбільша у світі програма фінансування наукових досліджень та інновацій. Вона передбачає суттєві інвестиції у проекти, пов'язані з «зеленою» енергетикою, підвищенням енергоефективності та процесами декарбонізації. Програма надає безповоротні гранти для високоризикових інноваційних ініціатив, у тому числі для стартапів [3].

Станом на 2025 рік варто виокремити діяльність ЕІС Акселератора (European Innovation Council), який надає підтримку стартапам, а також малим і середнім підприємствам, що впроваджують інноваційні технології з метою масштабування та виходу на ринок. Допомога здійснюється у вигляді грантів обсягом до 2,5 млн €, а також передбачає додаткову можливість залучення до 10 млн € у формі інвестицій. Крім фінансової підтримки, програма забезпечує доступ до коучінгу, менторства та акселераційних сервісів[4]. Згідно з Робочою програмою ЕІС Акселератора на 2025 рік у галузі енергетики особливий акцент зроблено на стартапах, що займаються циркулярним виробництвом відновлюваного палива.

Правила державної допомоги ЄС (EU State Aid Rules) відіграють ключову роль у підтриманні чесної конкуренції на внутрішньому ринку. Вони визначають умови, за яких держави-члени можуть надавати підтримку підприємствам, у тому числі й стартапам. Для енергетичного сектора діють спеціальні Керівні принципи державної допомоги для клімату, енергетики та охорони навколишнього середовища (CEEAG), що дозволяють фінансувати розвиток відновлюваної енергетики, підвищення енергоефективності та впровадження інших «зелених» технологій за умови дотримання визначених критеріїв[5].

Не можна оминути увагою спеціалізовані фінансові інституції, зокрема Зелений кліматичний фонд (Green Climate Fund – GCF) та Глобальний екологічний фонд (Global Environment Facility – GEF), які є провідними джерелами фінансування проєктів, спрямованих на протидію зміні клімату, включаючи розвиток і впровадження інноваційних енергетичних технологій. Ці фонди надають гранти, пільгові кредити та інші фінансові інструменти підтримки.

Вагоме місце в міжнародній підтримці стартапів енергетичного спрямування займають також міжнародні венчурні фонди, що спеціалізуються на «чистих» технологіях (clean-tech) і активно інвестують у розвиток енергетичних стартапів у глобальному масштабі. Вони забезпечують не лише

фінансування, а й доступ до міжнародних ринків, експертної підтримки та розгалуженої мережі професійних контактів.

Отже, вивчення іноземного та міжнародного досвіду підтверджує наявність широкого спектра ефективних правових та інституційних механізмів стимулювання розвитку енергетичних стартапів. Для України, яка прагне досягти енергетичної незалежності та інтегруватися у європейський енергетичний простір, адаптація та впровадження цих практик має надзвичайно важливе значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Європейський Зелений Курс. Офіційний сайт Представництва України при ЄС. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda>.

2. Зелена угода. Офіційний сайт Представництва України при ЄС. URL: <https://eu4ukraine.eu/greengeal-ua>.

3. Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council of 28 April 2021 establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination, and repealing Regulations (EU) No 1290/2013 and (EU) No 1291/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj/eng>.

4. EIC Accelerator. European Innovation Council. URL: https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/eic-accelerator_en?utm_source=chatgpt.com.

5. Communication from the Commission – Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52022XC0218%2803%29>.

REFERENCES

1. Yevropeyskyi Zelenyi Kurs. Ofitsiynyi sait Predstavnytstva Ukrainy pry YeS. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> [in Ukrainian].

2. Zelena uhoda. Ofitsiyni sait Predstavnytstva Ukrainy pry YeS. URL: <https://eu4ukraine.eu/greengeal-ua> [in Ukrainian].

3. Regulation (EU) 2021/695 of the European Parliament and of the Council of 28 April 2021 establishing Horizon Europe – the Framework Programme for Research and Innovation, laying down its rules for participation and dissemination, and repealing Regulations (EU) No 1290/2013 and (EU) No 1291/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj/eng> [in English].

4. EIC Accelerator. European Innovation Council. URL: https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/eic-accelerator_en?utm_source=chatgpt.com [in English].

5. Communication from the Commission – Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52022XC0218%2803%29> [in English].